

ЗА ДЭНІНСКІЯ ЗАКАДРЫ

ОРГАН
партбюро, камі-
тэта ЛКСМБ,
прафкома, МК
і рэктарыята
Беларускага
дзяржаўнага
універсітэта

№ 20 (114)

14 снежня 1940 г.

Год выдання VI

СУР'ЁЗНЫ ЭКЗАМЕН

Надходзячая заліковая сесія — не проста чарговая сесія, яна павінна стаць выхадным пунктам рашучага зруху ўперад у справе ажыццяўлення дырэктыў партыі і ўрада аб павышэнні якасці вышэйшай адукацыі. Выражаючы імкненні і волю ўсяго перадавога савецкага грамадства, катэгарычны патрабаванні аб узмацненні працоўнай дысцыпліны і барацьбе з бракам набылі ў гэтым годзе моц дзяржаўнага закона. Яны цалкам і поўнаасцю адносяцца як да прафесараў, выкладчыкаў і студэнтаў вышэйшых навучальных устаноў, так і да ўсіх работнікаў, працуючых на любым участку нашай сацыялістычнай гаспадаркі і культуры.

Увядзенне платнасці навучання, вызначэнне стыпендыі толькі тым студэнтам, якія вучацца на выдатна і добра, дазваляюць свабоднага наведвання часткі лекцый — усё гэта стварэе новыя дадатковыя стымулы да больш упартай, настойлівай работы студэнта над сабой, уносячы ў гэту справу надзвычай каштоўны момант неспасродняй матэрыяльнай зацікаўленасці студэнта ў добрых выніках сваёй вучобы. Ва ўмовах ВНУ гэта азначае вялікі крок уперад у справе ліквідацыі ўраўнілаўкі і ажыццяўлення асноўнага прынтцыпа сацыялізму: ад кожнага па яго здольнасці, кожнаму па колькасці і якасці яго працы.

Акадэмічная паспяховасць, якая патрабуецца ад студэнта, каб атрымаць дзяржаўную стыпендыю, можа быць дасягнута амаль кожным студэнтам, калі ён з належнай сур'ёзнасцю адносіцца да вучобы і правільна арганізуе сваю самастойную работу, беручы усё, што толькі магчыма.

Але няправільна было б разважаць, што той, хто не атрымлівае стыпендыі і не імкнецца яе атрымаць, мае права вучыцца абывяц. Трэба памятаць, што плата за навучанне складае самую мізэрную частку тых велізарных выдаткаў, якія пасе дзяржава на падрыхтоўку кожнага спецыяліста з вышэйшай адукацыяй. І кожны такі савецкі спецыяліст павінен ва ўсіх адносінах стаяць на галаву вышэй за любога спецыяліста капіталістычных краін.

Свабоднае наведванне часткі лекцый стварэе дадатковыя резервы часу, які можа і неабходна скарыстаць для палглыблення ведаў у больш вузкай спецыяльнай галіне, выбранай кожным студэнтам.

Дэканаты ўжо склалі і вывесілі расклад экзаменацыйнай сесіі. Амаль усе факультэты падрыхтавалі праграмы, па ўсіх курсах, якія выносяцца на сесію, узмацнены кансультацыі. Студэнтам, якія сістэматычна працавалі над сабой і выканалі свой вучэбны план, прадастаўляецца магчымасць датэрмінова здаць частку экзаменаў і залікаў, зменшыўшы тым самым напружанасць падрыхтоўкі па тых курсах, якія застаюцца на перыяд залікова-экзаменацыйнай сесіі.

Тыя студэнты, якія рэгулярна працавалі над сабой, ужо прыступілі да канчатковага абнаўлення сваіх ведаў і настойліва рыхтуюцца да здачы экзаменаў і залікаў.

Іх прыклад павінен пераняць усё наша студэнцтва, дамагаючыся рашучага павышэння паспяховасці. Студэнцкія арганізацыі павінны ўзяць пад штодзённы кантроль справу падрыхтоўкі кожнага студэнта да заліковай сесіі. Партыя, урад, Камітэт па справах вышэйшай школы пры СНК СССР папярэдзілі прафесарска-выкладчыцкі персанал аб недапушчальнасці ліберальнага падыходу пры прыёме залікаў і экзаменаў. За гэтым павінна прасачыць кіраўніцтва універсітэта і факультэтаў, а прамадскія арганізацыі абавязаны дапамагчы ім у гэтай справе.

Надходзячая заліковая сесія з'яўляецца для ўсяго калектыва прафесараў, выкладчыкаў і студэнтаў ВДУ сур'ёзным экзаменам узяцця сваёй работы на больш высокую якасную ступень. Гэты экзамен мы павінны вытрымаць з гонарам.

ЗА МАСАВАСЦЬ ФІЗКУЛЬТУРЫ

Як абстаіць справа з фізкультурнай работай у нашым універсітэце?

У нас ёсць добрыя фізкультурныя актыўныя, ёсць выдатныя спартсмены (Сідарэнка, Рудомін, Сцюлькевіч і др.).

На працягу году ўніверсітэцкія калектывы займаюць прыявыя месцы на гарадскіх і рэспубліканскіх спаборніцтвах, кроссах. Універсітэцкая фізкультурная арганізацыя з'яўляецца асноўным ядром рэспубліканскага спартыўнага таварыства «Навука». Спартыўнае таварыства і фізкультурная кафедра маюць дастатковую колькасць сродкаў, кваліфікаваныя кадры выкладчыкаў.

Аднак неабходна адзначыць, што, не глядзячы на наяўнасць вялікага актыва (на кожным факультэце 8—10 чалавек), фізкультура ў нас яшчэ не стала масавай. Секцыйная работа амаль адсутнічае, бо ў секцыях займаюцца адзінкі. Гэта тлумачыцца тым, што нашы рэкардсмены не займаюцца пытаннем уцягнення шырокіх мас студэнцтва ў работу секцый. Апрача таго савет таварыства «Навука» ва ўніверсітэце, яго старшыня тав. Пуган і фізоргі на факультэтах

бяздзейнічаюць. Фізкультурная кафедра таксама не займаецца пытаннем разгорвання пазалекцыйнай спартыўнай работы. У выніку ўніверсітэт да гэтага часу не выканаў дзяржаўнага задання па ГПА I ст. Ні работнікі кафедры, ні старшыня таварыства «Навука» не могуць нават сказаць, колькі чалавек рыхтуюцца да здачы норм па значок ГПА I.

Да канца года застаецца менш месяца. Трэба сур'ёзна шаправаць з тым, каб заданне па ГПА I было выканана. Неабходна завесці ўчот усіх здаючых і здаўшых норм. Па-другое, неабходна арганізаваць актыўны і правесці належную арганізацыйную работу сярод студэнтаў для ўцягнення іх у работу фізкультурных секцый. Па-трэцяе, трэба заняцца пытаннем падрыхтоўкі да зімы, каб зімні спартыўны сезон не застаў нас непадрыхтаванымі.

Толькі пры ўмове чоткай работы кафедра, савета таварыства «Навука» і фізкультурнага актыва мы здолеем эрабіць фізкультуру масавай.

ФАЛЕВІЧ.

АЎЛАДАЕМ ЛЫЖНЫМ СПОРТАМ!

Лыжны спорт мае вялікае абароннае значэнне. Лыжы — надзвычай выгодны сродак перасоўвання байцоў у зімовых умовах. Вось чаму зараз пастаўлена задача зрабіць лыжы народным спортам. Лыжы апрача ваенна-прыкладнага значэння важны яшчэ і тым, што яны найбольш спрыяюць дзейнічваюць на ўмацаванне фізічных якасцей чалавека. Чалавек, які займаецца лыжным спортам, заўсёды бадазёры, жыццерадасны, працадольны.

Лыжны спорт павінен быць здабыткам усіх.

Камітэт камсамола універсітэта рашыў, у адказ на заклік ЦК ЛКСМ Карэла-Фін-

скай ССР, арганізаваць лыжнае падраздзяленне ў колькасці 120 чалавек. Задача падраздзялення — падрыхтаваць граматнага лыжніка-байца, які ўмее добра хадыць на лыжах, уладаць зброй, арыентыравацца ў мясцовасці.

Справа гонару кожнага камсамольца, кожнага студэнта — патрыёта сваёй радзімы — уступіць у гэта падраздзяленне і аўладаць лыжамі і зброй. У нас ёсць усе ўмовы, каб справу падрыхтоўкі лыжнікаў паставіць на належную вышыню. Мы прыкладзем усе намаганні і выканаем пастаўленую перад намі задачу.

ДЗЕЙНА РЫХТАВАЦА ДА ТЭАРЭТЫЧНАЙ КАНФЕРЭНЦЫІ

Яшчэ ў мінулым годзе былі зроблены першыя крокі ў справе правядзення тэарэтычных канферэнцый. Іны паказалі, што студэнты, дзякуючы настойлівай рабоце над сабой, грунтоўна ўсваіваюць тую ці іншую работу класікаў марксізма-ленінізма. Але прайшоўшы канферэнцыі мелі і рад недахопаў. Многія таварышы не праўдліва дастаткова актыўныя. Атрымлівалася так, што ў ролі выступаючых фігуравалі, галоўным чынам, дакладчыкі і садакладчыкі.

У адрозненне ад мінулагадніх канферэнцый у гэтым годзе прадстаўлен шырокі выбар тэм для кожнай групы. Сюды ўключаюцца не толькі работы класікаў марксізма-ленінізма, але і асобныя падзеі, асноўныя рысы марксіска-ленінскай філасофіі, урывкі з біяграфіі таварыша Сталіна і т. д. Усіх тэм каля пятнаццаці. Асаблівай папулярнасцю сярод студэнтаў карыстаюцца такія тэмы, як «Пачатак рэвалюцыйнай дзейнасці таварыша Сталіна», «Вучэнне Леніна — Сталіна аб камуністычнай маралі», «Матэрыя і сазнанне».

Студэнты V курса гістфака выбралі ад-

ну з цікавейшых тэм — «Марксізм-ленінізм аб пазнавальнасці свету». Першая група IV курса выбрала для сваёй канферэнцыі таксама тэму па філасофіі — «Матэрыя і сазнанне». Студент I курса гістфака тав. Молакаў ужо прыступіў да падрыхтоўкі сваёга даклада «Першыя крокі рэвалюцыйнай дзейнасці таварыша Сталіна».

Горш абстаіць справа у другой групе IV курса (комсорг Цырліна), дзе студэнты не толькі не рыхтуюцца да канферэнцыі, але нават не выбралі канчаткова новых тэм, не размеркавалі даклады.

Тэарэтычныя канферэнцыі будуць праводзіцца прыкладна ў лютым месяцы. Час на першы погляд — значны, але трэба ўлічваць, што большую частку яго студэнты скарыстаюць для здачы экзаменаў. Таму неабходна з сённяшняга дня пачаць работу над творамі.

Комсоргі абавязаны штодзённа правяраць як камсамольцы рыхтуюцца да канферэнцыі.

І. КЛАПЕР,

студэнт IV курса гістфака.

Студэнт павінен займацца навуковай работай

Пастанова савецкага ўрада ад 3 кастрычніка 1940 г. накіравава на палепшанне якасці вышэйшай асветы, на палглыбленую, плодотворную работу студэнтаў над аўладаннем тайнамі скарбі навукі.

Выдатная і добрая вучоба нямысліма без навукова-даследчай работы. Апошняя ў многім дапаўняе веды, атрыманыя ад вывучэння таго ці іншага прадмета, дае першыя навыкі да самастойнай распрацоўкі пасобных тэм.

Я зараз, побач з упорнай работай над прадметамі зімовай сесіі, рыхтую матэры-

ял для даклада на пасяджэнні навукова-даследчага пуртка па эканамічнай геаграфіі на тэму «Сланцы і сландовая прыамысловасць СССР і Эстонскай ССР». Тэма даклада надзвычайна цікавая. Работа патрабуе многа часу, бо прыходзіцца выкарыстаць вялікі навукова-тэхнічны матэрыял, геалагічны матэрыял савецкіх і замежных вучюных (у перакладзе з эстонскага).

Зданым на выдатна прадметы і зроблены даклад будуць маім адказам на пастанову ўрада.

Л. ШЭФЕР,

студэнт IV курса гаффака.

ВАЕННАЯ ВУЧОБА КОМУНІСТАЎ

Па ініцыятыве партарганізацыі ВДУ ў лістападзе арганізавана ваенная падрыхтоўка камуністаў, асабліва імаўцаў, жадаючых вывучаць адну з ваенных спецыяльнасцей. Створаны тры вучэбныя групы: камандна-палітычнага састава, арганізатараў абароны тыла і варажыхаў стралкоў. За гэты час з групамі праведзены два вучэбныя зборы. Заняткі карыстаюцца вялікай папулярнасцю і праходзяць вельмі цікава. Так, на апошнім зборы 2 снежня вывучалі тактыку наступальнага бою, разбіралі вінтоўку, гранату. На заняткі прышло пяцьдзсят чалавек; найбольшы працэнт з'явіўшыхся можна адзначыць у першай і трэцяй групах.

Удзельнікі заняткаў праўдліва вялікую цікавасць да вучобы. Былі ўнесены асобныя прапановы ў адносінах арганізацыі спецыяльных заняткаў з камандзірамі другіх родаў войск (артылерыя) і павелічэння вучэбных дапаможнікаў у бібліятэчным фондзе для самастойнай падрыхтоўкі да заняткаў, бо вучэбнага часу адведзена мала.

Як недахоп трэба адзначыць, што ў першай групе некаторыя таварышы прышлі на заняткі непадрыхтаванымі, у выніку загада на наступленне сфармуляваць не маглі.

Агульныя рашэнні па абстаноўцы бою часцей прымаюцца правільныя, але рэалізаваць іх не ўмелі. Атрымліваўся разрыв змыслу з выкананнем. Арганізаваць бой у складанай абстаноўцы і кіраваць ім без перапынку — нялёгкае справа. Неабходна ліквідаваць арганізацыйную слабасць і пастаянна ўдасканальваць свае камандныя навыкі, выпрацоўваючы адначасова чоткую камандную мову.

ДАНИЛАЎ,
нач. ваеннай кафедры універсітэта.

НОВАЕ ПРОФБЮРО НА ФІЗМАЦЕ

Справаздачна-выбарчы сход профорганаў прайшоў па фізмаце над знакам разгорвання крытыкі і самакрытыкі. Выступіўшы тт. Кавалёў (V курс), Гуткін (IV курс), парторг факультэта Фрыдман звярнулі ўвагу на тое, што яшчэ да гэтага часу профбюро аддавала мала ўвагі вучобе студэнтаў. На пасяджэннях кафедр ніколі нельга было ўбачыць студэнтаў, а між тым, наведванне іх студэнтамі спрыяла б лепшай пастаюцы вучэбнага працэса.

— Вы забываеце, — гаворыць тав. Фрыдман, — што асноўнае ў нашай рабоце — вучоба, і на гэта павінна быць накіравана ўвага профбюро. Партыя патрабуе ад нас высокакваліфікаваных фізікаў і матэматыкаў.

Выступаўшыя адзначылі некаторы зрух у навукова-даследчай рабоце студэнтаў. Але даследчая работа яшчэ не прыняла шырокага масавага характару, ёю займаліся адзінкі. Студэнты нясмела бяруцца за самастойную работу. А між тым ёсць нядрэнны прыклад студэнтаў механіка-матэматычных факультэтаў маскоўскага універсітэта і інстытута ім. Баумана, дзе амаль кожны студэнт займаецца творчай навукова-даследчай работай.

На сходзе выступіў прадстаўнік прафкома тав. Сігал. Ён заставіў увагу на неабходнасць выхавання ў членаў профсаюза высокай свядомасці і дысцыплінаванасці.

Сход прызнаў работу старога профбюро здавальняючай. Старшынёй бюро тайным галасаваннем выбран тав. Харык. У састаў новага профбюро выбраны лепшыя камсамольцы — выдатнікі вучобы тт. Чуброў, Вярыбілаў, Мазанік і Нікіціна.

Д. С.

ПА СТАРОНКАХ ФАКУЛЬТЭЦКАГА ДРУКУ

Уражанне, якое астаецца пасля таго, як вы азнаёміліся з факультэцкімі і курсавымі газетамі ўніверсітэта, — зусім непажаданае: справа друку ў нас яшчэ на нізкім узроўні. Газеты часта выпускаюцца неапрацаванымі. І як вынік — іх мала хто чытае.

Возьмем к прыкладу газету біяфака. На першы погляд — гэта сапраўды выдатная газета: яна з густам аформлена, у апошняй калонцы звычайна змяшчаюцца сяброўскія шаржы ці што-небудзь іншае ў гэтым родзе. Але толькі апошнюю калонку і чытаюць, бо яна вабіць ўдалымі зарысоўкамі. Пры азнаямленні за зместам усёй газеты першае ўражанне знікае: газета стракаціць як граматычнымі, так і стылістычнымі перламамі. Тут і таўталагічныя словазлучэнні, як «является явление» і няўдалыя «інверсіі»: «поднимать дисциплину на должную высоту и качество учебы», «два остальных (колы аўтамашыны) куда-то исчезли с моторами» і ці аб чым не гаворачы фразы. А ў дадатак — адсутнасць рознастайнасці матэрыялу.

Газета II курса біяфака на неахайнасці горш за ўсіх. Няма магчымасці тут разабраць усе яе хібы падрабязна. Спынімся на некаторых, паражаючых сваёй непісьменнасцю. Вялікае імкненне да напышчанай, вычарнай мовы: «До сих пор на этом фронте (тутарка ідзе аб дысцыпліне) не совсем благополучно», «за неделю до Октябрьских праздников студенты... благополучно выбрались из Минска навещать свой семейный очаг»; залішнія, няўдалыя апісанні: «Уже прозвонил звонок на лекцию. Студенты медленно начинают приближаться к залу. Раздается команда: «Равняйся». Все выстраиваются» (мабыць, хто ў дзвярах зала, хто ля бібліятэкі...); марфалагічныя памылкі: «несумевшая», «нехватило балеток» і інш.

Газета гістфака.
«Мне было 9 лет, когда впервые увидел самолет У-2 над своей деревней. Я не мог себе представить, что это за существо (!!) да и не знал марки его (!!) (значыць, маркі гэтай «істоты»). Теперь вспоминаю эту первую встречу... с авиацией».

Чытаеш — і дзіву даешся: што гэта надрукавала газета ўніверсітэта, пры тым гістфака?

Далёка не бліскуча і з мастацкім афармленнем газет.

Газета хімфака «За отличную учебу» (№ 2) амаль уся прысвечана падрабязнасці і выбарам профбюро (гэта кастрычніцкі нумар!). Праўда, перадавы артыкул назван «23-й Октябрь», але літаральна з другога радка аўтар пераходзіць да пытання аб стыпендыі і да канца артыкула не пакідае яго.

Аўтар, мабыць, хацеў адразу забіць

двух зайцаў: напісаць і пра Кастрычнік, і пра стыпендыю, але ўрэшце захапіўся і напісаў толькі аб адным. Сухасць матэрыялу і пры гэтым памылкі: «подитожить», «открыт», «смир'вая».

Тэма ўсёй газеты фізмата — аб пера-выбарах профбюро і аб тэарэтычнай канферэнцыі. Ні слова аб дысцыпліне, ні слова аб рабоце студэнтаў над сабой. Цікавы сам па сабе артыкул «Творческий труд». Для таго, каб упэўніць чытача ў тым, што тав. Рыўкін, рыхтуючыся да абароны дысертацыі, доўга і настойліва працаваў, аўтар палавіну артыкула адводзіць тлумачэнню слова «труд» і імкнецца ўсякім чынам даказаць значэнне ўпартай працы ў жыцці чалавека, у жыцці грамадства і наогул ў жыцці; на дапамогу прыходзяць вытрымкі з Н. Остроўскага і Горькага, і ўсё дарма: гэта «прамова» выпадае з агульнага кантэкста, яна лішні дадатак у артыкуле.

Апрача шахмат у канцы газеты, у ёй не змешчана ні аднаго малюнка.

Прыкладам умелага аўладання мовай можа быць газета філфака, хоць часамі яна пры рознастайнасці зместу, носіць абстрактны характар. Дрэнна абстаць справа з афармленнем газеты. Гэта ў некаторай ступені тлумачыцца частай зменай рэдактараў.

Лепшай газетай ва ўніверсітэце трэба лічыць газету геаграфічнага факультэта «Красный географ». Перш за ўсё газета добра аформлена. Выдатныя рысункі ў раздзеле «Юмор» сапраўды прасякнуты здаровым юморам. Вельмі к месцу змешчаны здымкі. У асноўным газета адлюстроўвае жыццё факультэта. «Красный географ» — пісьменная, прыкладная газета.

Як на недахоп усіх названых газет, за выключэннем газеты геафака, трэба ўказаць на тую акалічнасць, што ўсе яны выходзяць на рускай мове. У далейшым мы павінны звярнуць на гэта ўвагу і выпускаць газеты на беларускай мове.

Тут мы не закраналі пытання аб дадатных баках нашых газет, якія, безумоўна, ёсць, а ўказвалі толькі на асноўныя недахопы з мэтай дапамагчы рэдакцыям газет знішчыць іх, каб друк у нас сапраўды стаў арганізатарам барацьбы за працоўную дысцыпліну і паспяховасць.

I. КУДРАУЦАУ.

ПАПРАўНА

У нумары 19 нашай газеты ў артыкуле «Жыццё і дзейнасць Ф. Энгельса» дапушчана памылка. Штоўты абзац трэба чытаць так: «у 1840—41 гг. Энгельс напісаў рад артыкулаў. У гэтых артыкулах Энгельс выступае яшчэ як ідэаліст у галіне філасофіі і як рэвалюцыйны дэмакрат у галіне палітыкі».

планаў яшчэ не было створана.

І тым не менш, пры наяўнасці ўсіх гэтых перашкод і недахопаў, адкрыццё ўніверсітэта адразу ж з'явілася кругой падзеяй і культурным жыццём Мінска і ўсёй БССР.

Многія грамадзяне Мінска і Беларусі зачакаліся магчымасці атрымаць вышэйшую асвету і зараз прагна імкнуліся за даволіць свой голад па навуцы. Ва ўніверсітэце ішлі і зялёныя юнакі, і пай-болыш дарослыя людзі — аж да асоб, займаючых вышэйшыя пасадкі ў кіраўніцтве рэспублікай. Адносіны да навукі ў асноўнай масе слухачоў былі сур'ёзныя, не глядзячы на тое, што ў многіх адчувалася недастатковая падрыхтоўка. Былі, праўда, і выключэнні, калі ва ўніверсітэце трапілі выпадковыя людзі, але такіх было мала. Прайшло параўнальна нямнога часу, і факты поўнасна разбілі шупі-канне паклёніўцаў аб немагчымасці правільнага і паспяховага развіцця беларускай вышэйшай школы. Зараз, калі ў нас, у БССР, створаны дзесяткі вышэйшых навучальных устаноў, выкаваны сотні кваліфікаваных дацэнтаў і прафесараў, тысячы студэнтаў, калі ВНУ нашай рэспублікі працуюць у выдатных і добраабсталяваных памяшканнях, калі з года ў год зніжаецца патрэбнасць у прыезджых прафесарах, мы з гордасцю можам азірнуцца на пройдзены ў мінулыя гады цяжкі шлях і з надзеяй на яшчэ большыя поспехі глядзем у твар будучаму. Радаць старых работнікаў універсітэта тым больш вяліка, што маленькім зернем, з якога вырае вялікі будынак вышэйшай асветы ў БССР, былі чатыры аўдыторыі апошняга паверха аднаго з будынкаў ла вуліцы Кірава. Такі рост мы ажыццявілі толькі дзякуючы савецкай уладзе, толькі дзякуючы камуністычнай партыі і тым жывым сілам, якія той у сабе беларускі народ і асабліва яго моладзь.

Анастасій В. Н. ПЕРЦАУ.

На здымку: студэнты-выдатнікі вучобы тт. Блох, Ільющонак, Двоскіна і Абцадзарні ў гісторыка-археалагічным музеі ўніверсітэта.

ЯНКА КУПАЛА

(Да 35-годдзя літаратурнай дзейнасці)

35 год таму назад 23-гадовы юнак Янка Купала надрукаваў у газеце «Северо-западный край» свой першы верш «Мужык». Гэта быў перыяд, калі па Расіі шырокай хваляй пракацілася рэвалюцыя 1905 года. Паэт, выхадзец з сялянскай сям'і, ад імя абяздоленага беларускага народа заявіў аб сваім праве «людзьмі звацца». З гэтага часу Купала друкуе свае вершы на старонках «Нашай нівы». Неўзабаве ён выдае свой першы зборнік «Жалейка» (1908 г.).

У сваіх выключна эмацыянальных, поўнакроўных і шчырых песнях ён не толькі рысаваў карціны беспрасветлага жыцця «Мужыка-бедняка», але і заклікаў яго да паўстання:

«Дык прасніся хутчэй,
Беларускі мужык!
Гань! Усталі усе,
Як свет божа вылік».

(«Воля», 1906 г.).

Песня сувязь Купала з народам выражаецца не толькі ў матывах яго творчасці, але і ў асаблівасцях яго паэтычнага стылю. Купала вельмі ўдала выкарыстоўвае народныя песенныя прыёмы. У гэтым — асаблівасць яго паэтычнага голасу. Яшчэ ў 1911 годзе Алексей Максимавіч Горкі апавіў гэтую сапраўдную народнасць і магутную сілу купалаўскага верша. Успявалі вершам Купала «А хто там

ідзе?», Горкі пераклаў гэтую песню, якую ён назваў гімнам, на рускую мову. Услед за Горкім вершы Я. Купала пачалі перакладаць паэты Брусаў, Нечаеў, Белаусаў і др.

Але найбольшага росквіту творчасць Купала дасягнула толькі пасля Кастрычніка. Пачынаючы з 1929 г., паэт уступае ў паласу вялікага творчага ўздыму. Пастаў час сонечных радасных песень. Мары паэта збыліся. Старая вёска з яе «нямымі курганамі», з яе журботным стогнам жалейкі, з «дымам лучын» назаўсёды адышла ў мінулае. Сонца сацыялізма, сонца багатага і шчаслівага жыцця жыватворчымі праменьнямі залівае родную краіну паэта.

За апошнія гады Я. Купала напісаў рад твораў, якія сталі любімымі песнямі савецкага народа. Вершы і паэмы: «Табе, правядыр», «Як у госці сын прыхаў», «Алеся», «Хлопчык і лётчык», «Над ракой Арэсай» — лепшыя ўзоры творчасці паэта, у якіх ён застаецца верным традыцыям народнай творчасці. У сучасны момант Я. Купала перакладае на беларускую мову вершы Пушкіна, Шэўчэнка, Міцкевіча. Савецкі ўрад высока ацаніў заслугі Купала і ўзнагародзіў яго ў 1939 годзе ордэнам Леніна.

Іл. ЭЛЬКІНД.

Да дваццацігоддзя БДУ

АБ МІНУЛЫМ НАШАГА УНІВЕРСІТЭТА

У ліпені 1941 года спаўняецца 20 год існавання Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта. Артыкулам доктара гістарычных навук, акадэміка В. Н. Перцава рэдакцыя газеты «За Ленінскія кадры» пачынае друкаваць на сваіх старонках рад нарысаў, прысвечаных гісторыі стварэння і развіцця Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта.

Пастановай урада ад 11 ліпеня 1921 года было вырашана адкрыць у сталіцы Беларусі дзяржаўны ўніверсітэт, а праз некалькі месяцаў пасля гэтага — 10 кастрычніка — адбылося і само адкрыццё. Універсітэт у той час быў адзінай вышэйшай устаноўай у Беларусі, і на яго падала надзвычай адказная задача. Ён павінен быў паказаць працоўным масам Беларусі у чым заключаецца навука, якая служыць інтарэсам народа. Блізкае суседства з беларускай Польшчай рабіла ажыццяўленне гэтай задачы асабліва актуальнай. Паклёнікі з польскай прэсы, у якіх у той час было нямала прыхільнікаў і ў Савецкай Беларусі, распускалі чуткі аб тым, што савецкая ўлада не мае сіл ажыццявіць ніякай сур'ёзнай культурнай справы, — і тым менш здольна наладзіць справу вышэйшай асветы. Распускаліся інсинуацыі і аб тым, што наогул ніякай беларускай культуры не існуе і не можа існаваць, і што таму ўніверсітэт у Мінску не можа быць расаднікам гэтай няздольнай да развіцця культуры. У той жа час у самой Беларусі і асабліва ў Мінску арудвалі палонафіліскія групы, якія хацелі зрабіць універсітэт зброяй падпарадкавання беларускай культуры — культуры польскай (Лёсік і К⁰), а праз гэта і зброяй палітычнага падначалення Беларусі. Усё гэта выявілася толькі пазней, — пакуль жа і паклёпнікі, і агенты польскай дэфензывы ім-

кнуліся ставіць на шляху развіцця беларускай вышэйшай школы рознага роду надводныя, некаторы час застаўшыся скрытымі, каменні, аб'екты якіх было не так лёгка. Цяпер усё гэта асталося далёка заду, і савецкая ўлада здолела перамагчы, яна яна перамагася ўсюды і заўсёды, розныя хітра расставлены перашкоды на шляху ствараемай у Беларусі вышэйшай асветы. Тады толькі цяжка адчувалася, што аднекуль ідуць варожыя ўплывы; разабрацца ж у крыніцах гэтых уплываў, у іх сіле і небяспецы яшчэ не было магчымасці.

Многа перашкод сустраў універсітэт і з другіх бакоў. Яму прыходзілася разлічваць, галоўным чынам, на прыезджыя сілы, таму што мясцовых сіл было яшчэ вельмі нямнога. Даводзілася абслугоўваць два вялікія факультэты — факультэт грамадскіх навук (ФОН) і медыцынскі факультэт — вялікай колькасцю прыезджых навуковых работнікаў, і ў гэтых адносінах першы рэктар універсітэта Н. І. Пічэта праявіў вялікую энергію. Былі наладжаны сувязі з Масквой і Смаленскам, удалося дабіцца для ўніверсітэта асобнага вагона, які рэгулярна курсіраваў паміж Мінскам і Масквой, а для асобных таварышоў — мец у «штабным» вагоне, што было неабходна з прычыны расстройтва у той час транспарта. Але нават і пры наяўнасці гэтых спрыяючых умоў пазадкі былі звязаны з

вялікімі цяжкасцямі.

Былі і іншыя перашкоды для правільнай работы ўніверсітэта. Факультэт грамадскіх навук пачаў сваю работу ў цяперашнім памяшканні Педагагічнага інстытута па вул. Кірава (тады Універсітэцкай). Але яму былі адведзены толькі чатыры аўдыторыі на апошнім паверсе, усе астатнія паверхі належалі Чыгуначнаму вучылішчу з яго шумнай дзетарой. Ацяплеўне ў будынку ў першы год існавання ўніверсітэта таксама не было. На лекцыях звычайна і студэнты, і лектары сядзелі ў верхняй вопратцы. К таму ж былі некаторыя непарадкі і ў забеспячэнні будынка вадой, выклікаючыя часамі зусім нечаканыя казусы. На маёй лекцыі ў самай вялікай аўдыторыі, у дэперанічным актавым зале МПН, раптам у сярэдзіне лекцыі пачуўся якісьці трэск, затым зверху, са столі, паліў патокам дождж, і ўся маса студэнтаў у некалькі соцен чалавек кінулася да дзвяроў. Затым выявілася, што наверх перапоўніўся бак для вады, падстрэпша заліло вадой, якая праз атынкаўку столі пранікла ў залу.

Да ліку недахопаў вучэбнай работы, агульнага, праўда, для ўсіх тагочасных універсітэтаў, адносіцца адсутнасць рата вучэбных планаў. Гэта было поўнасна зразумела, бо прыходзілася арыентавацца на наяўныя навуковыя сілы, якія былі далёка недастатковымі. Вучэбны план ФОНа быў вельмі няпэўным: сюды ўваходзілі і акапаментныя навукі, і гісторыя, і філасофія, і літаратура, і педагагіка, і мовы, і некаторыя прававыя дысцыпліны. Факультэт даваў хутчэй агульную асвету, чым рыхтаваў да якой-небудзь спецыяльнасці. Ён змяшчаў у сабе энцыклапедыю ўсякіх гуманітарных ведаў, — і гэта вынікала з таго духу шуканняў новых шляхоў у выкладанні, калі старая школа з усімі яе дзяленнямі на факультэты, здавалася, павінна быць адменена, а цвёрда ўстаноўленыя новых